

Tõenäoliselt on teatud osa asjaomastest toodetest, mis muidu oleks Venemaa Föderatsiooni eksporditud, alates impordikeelu jõustumisest suunatud teiste liikmesriikide turgudele, sealhulgas Eesti turule. Samade toodete tootjad, kes tavapäraselt oma tooteid Venemaa Föderatsiooni ei ekspordi, võivad seetõttu kokku puutuda turuhäirete ja hindade langusega.

Määruse väljatöötamise põhjuseks on 1. juulil 2017 jõustunud komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2017/1165, millega kehtestatakse ajutised erakorralised toetusmeetmed teatavate puuviljade tootjatele (ELT L 170, 01.07.2017, lk 31–46). Liidu finantsabi on kättesaadav kõigi liikmesriikide tootjatele ühe või mitme sellise toote puhul, mis on hõlmatud komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2017/1165 ja mille kogus ei ületa 2000 tonni liikmesriigi kohta. Erakorralisi toetusmeetmeid on võimalik rakendada alates määruse jõustumisest kuni 2000 tonni suuruse koguse täitumise kuupäevani või kuni 30. juunini 2018, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem. Kui teatavate toodete liidust Venemaale importimise olukord muutub enne 30. juunit 2018, võib komisjon teha asjakohaseid muudatusi komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2017/1165 või selle tühistada.

Erakorralised toetusmeetmed on välja töötatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 219 lõike 1 alusel ning sätestatud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2017/1165.

Eelnõu ja seletuskirja on ette valmistanud Maaeluministeriumi põllumajandusturu korraldamise osakonna taimekasvatussaaduste büroo juhataja Erkki Miller (625 6503; erkki.miller@agri.ee) ja sama büroo peaspetsialist Toomas Lepplaan (625 6145; toomas.lepplaan@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi on eelnõule teinud õigusosakonna nõunik Elis-Ketter Müürsepp (625 6280; elis-ketter.myyrsepp@agri.ee) ja keeleliselt on eelnõu toimetanud sama osakonna peaspetsialist Leeni Kohal (625 6165; leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu §-s 1 sätestatakse toetatav tegevus. Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 1 lõike 2 kohaselt kohaldatakse toetust värskeks tarbimiseks ette nähtud õunte, pirnide, ploomide, magusate apelsinide, klementiinide, mandariinide (sealhulgas tangeriinid ja satsumad), vilkingite ja muude tsitrushübriidide, sidrunite, virsikute ja nektariinide, maguskirsside ja hurmaade suhtes. Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 1 lõike 1 kohaselt hõlmavad ajutised liidu toetusmeetmed turult kõrvaldamist, saagi koristamata jätmist ja toorelt koristamist.

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ametile (edaspidi *PRIA*) esitatud toetuste taotluste põhjal kasvatati Eestis 2017. aastal õunapuid 661 hektaril, pirnipuid 4,5 hektaril, ploomipuid 21,3 hektaril ja maguskirsipuid (murelipuid) 1,6 hektaril. Ülejäänud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 1 lõikes 2 loetletud puuviljasektori tooted on troopilised puuviljad, mida Eestis ei kasvatata.

Puuviljasektori erakorralist toetust (edaspidi *toetus*) antakse Eestis värskeks tarbimiseks mõeldud õunte (KN-kood 0808 10), pirnide (KN-kood 0808 30), ploomide (KN-kood 0809 40 05) ja maguskirsside (KN-kood 0809 29 00) turult kõrvaldamiseks, saagi koristamata jätmiseks ja toorelt koristamiseks.

Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 1 lõikes 3 on sätestatud, et erakorralisi toetusmeetmeid võib rakendada kuni 30. juunini 2018 või kuni komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 2 lõikes 1 sätestatud 2000 tonni suuruse koguse täitumise kuupäevani, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem. 2000 tonni suuruse koguse piires on võimalik õunu, pirne, ploome ja maguskirsse turult kõrvaldada tasuta jagamiseks või muuks sihtotstarbeks, koristamata jätta ja toorelt koristada.

Kui teatavate toodete liidust Venemaale importimise olukord muutub enne 30. juunit 2018, võib komisjon teha asjakohaseid muudatusi komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2017/1165 või selle tühistada.

Põllumajandusamet kontrollib komisjoni delegeeritud määruse (EL) nr 2017/1165 artikli 2 lõikes 1 sätestatud 2000 tonni suuruse koguse täitumist ning avaldab oma veebilehel teabe selle koguse täitumise kohta ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 1 lõikes 4 nimetatud otsuse kohta.

Eelnõu §-s 2 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale. Toetust võib taotleda põllumajandustootja, kes on enne toote turult kõrvaldamist, saagi koristamata jätmist või toorelt koristamist võimaldanud Põllumajandusametil teha komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artiklis 9 ettenähtud kontrollid.

Turult kõrvaldamise suhtes kohaldatakse esimese astme kontrolli kooskõlas komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 543/2011 artikliga 108 ja teise astme kontrolli kooskõlas komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 543/2011 artikliga 109. Turult kõrvaldatud puuvili peab vastama asjakohasele turustamisstandardile, mida kontrollib kohapeal Põllumajandusamet. Sama kontrolliga määratakse kindlaks ka turult kõrvaldatavate puuviljade kogused. Turult kõrvaldatud tooteid võib tasuta jagada või hävitada selliselt, et see ei too kaasa negatiivset keskkonna- ega fütosanitaarset mõju. Kontrollitakse ka turult kõrvaldatud toodete jõudmist põllumajandustootja määratud sihtkohta (näiteks bioprügila), et puuvili ei jõuaks uuesti turule.

Saagi koristamata jätmise ja toorelt koristamise suhtes kohaldatakse komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 543/2011 artiklis 110 sätestatud kontrolli ja tingimusi. Põllumajandusamet kontrollib taimede olemasolu ning määrab kindlaks, et tulevasel saagil on kaubanduslikud tunnused.

Põllumajandusamet kontrollib puuviljade turult kõrvaldamise korral 100% turult kõrvaldatud toodete kogusest ning koristamata jätmise ja toorelt koristamise korral 100% asjaomastest tootmisaladest.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse puuvilja turult kõrvaldamisest ning koristamata jätmisest ja toorelt koristamisest teatamine. Põllumajandustootja, kes soovib puuvilja turult kõrvaldada, saaki koristamata jätta või toorelt koristada, teavitab sellest enne Põllumajandusametit lisas 1 toodud vormi kohase teatisega. Puuvilja turult kõrvaldamise korral esitab taotleja teatistes selle puuvilja nimetuse, millega seotud tegevuse elluviimiseks toetust taotletakse, ning andmed turult kõrvaldatava puuvilja koguse kohta. Puuvilja koristamata jätmise ja toorelt koristamise korral esitab taotleja teatistes selle puuvilja nimetuse, millega seotud tegevuse elluviimiseks toetust taotletakse, andmed tema ettevõttes kolmel eelmisel aastal asjakohase puuvilja keskmise saagikuse kohta ning selle maa pindala hektarites, millelt jäetakse saak koristamata või koristatakse toorelt.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse toetuse taotlemine ning taotluse menetlemine ja toetuse arvutamine. Taotleja esitab lisas 2 toodud vormi kohase taotluse PRIA-le 31. juuliks 2018, nagu on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artiklis 10.

PRIA kontrollib taotluses esitatud andmete õigsust ja vastavust toetuse saamise nõuetele ning arvutab toetuse saajale makstava toetuse suuruse, lähtudes turult kõrvaldatud, koristamata jäetud ja toorelt koristatud puuviljade kogusest. Toetuse määrad on kehtestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 II lisas. Turult kõrvaldamise korral antakse toetust, arvestades turult kõrvaldatud puuvilja kaalu, puuvilja koristamata jätmise ja toorelt koristamise korral arvestatakse toetuse andmisel põllumajandusmaa suurust.

Kuna Eestis ei ole Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1308/2013 artikli 154 kohaselt tunnustatud puuviljasektori tootjaorganisatsioon, siis lähtutakse toetuse määra arvutamisel komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 6 lõikest 1, artikli 7 lõikest 1 ja artikli 8 lõikest 2. Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 6 lõike 1 kohaselt on tootjaorganisatsiooni mittekuuluvatele tootjatele tasuta jagamise eesmärgil turult kõrvaldamise eest antava toetuse suurus 100% sama määruse II lisas sätestatud summadest (maksimumtoetus tasuta jagamiseks) ning muu kui tasuta jagamise eesmärgil turult kõrvaldamise eest antava toetuse suurus 50% II lisas sätestatud summast (maksimumtoetus muudeks sihtotstarveteks). Komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 7 lõike 1 kohaselt moodustab toetuse suurus tootjaorganisatsioonidele puuvilja koristamata jätmise ja toorelt koristamise eest 90% II lisas sätestatud toetuse maksimumsummast muudeks sihtotstarveteks. Sama määruse artikli 8 lõike 2 kohaselt on toetuse suurus tootjaorganisatsiooni mittekuuluvatele tootjatele 50% artikli 7 lõikes 1 sätestatud summast.

Põllumajandusamet esitab PRIA-le toetuse andmise otsuse tegemiseks vajalikud andmed ning hinnangu koristamata jäetud ja toorelt koristatud puuvilja koguse kohta, lähtudes §-s 2 nimetatud kontrollidest ja § 3 lõikes 2 nimetatud andmetest. Kui taotleja ei esita § 3 lõikes 2 nimetatud andmeid tema ettevõttes kolmel eelmisel aastal asjakohase puuvilja saagikuse kohta, võtab Põllumajandusamet andmete esitamisel arvesse Statistikaameti poolt avaldatud andmeid asjakohase puuvilja Eesti keskmist saagikuse kohta kolmel eelmisel aastal.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse taotluse rahuldamise ja rahuldamata jätmise otsus ning toetuse maksmine. PRIA teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse sellise aja jooksul, et toetus oleks võimalik välja maksta 30. septembriks 2018.

Eelnõu §-s 5 tunnistatakse kehtetuks põllumajandusministri 28. oktoobri 2014. a määrus nr 91 „Puu- ja köögiviljasektorile erakorralise abina antav toetus, toetuse taotlemise ning toetuse taotluse menetlemise kord“ (RT I, 31.10.2014, 2).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671–854), komisjoni delegeeritud määrusega (EL) 2017/1165, millega kehtestatakse ajutised erakorralised toetusmeetmed teatavate puuviljade tootjatele (ELT L 170, 01.07.2017, lk 31–46), ning komisjoni rakendusmäärusega (EL) nr 543/2011, millega kehtestatakse nõukogu määruse (EÜ) nr 1234/2007 üksikasjalikud rakenduseeskirjad seoses puu- ja köögiviljasektori ning töödeldud puu- ja köögivilja sektoriga (ELT L 157, 15.06.2011, lk 1–163).

4. Määruse mõjud

Määrusega kehtestatakse ajutised erakorralised toetusmeetmed Eesti puuviljatootjatele 2000 tonni värskeks tarbimiseks mõeldud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2017/1165 artikli 1 lõikes 2 loetletud puuviljade turult kõrvaldamiseks tasuta jagamiseks või muuks sihtotstarbeks, saagi koristamata jätmiseks ja toorelt koristamiseks.

Määruse jõustumisega tunnistatakse kehtetuks põllumajandusministri 28. oktoobri 2014. a määrus nr 91 „Puu- ja köögiviljasektorile erakorralise abina antav toetus, toetuse taotlemise ning toetuse taotluse menetlemise kord“, mille kohaselt võis kuni 30. juunini 2017 abikõlblikke puu- ja köögiviljasektori tooteid turult kõrvaldata, koristamata jätke ja toorelt koristada.

Põllumajandusministri 28. oktoobri 2014. a määrust nr 91 „Puu- ja köögiviljasektorile erakorralise abina antav toetus, toetuse taotlemise ning toetuse taotluse menetlemise kord“ on

muudetud 2. oktoobril 2015 jõustunud maaeluministri määrusega (RT I, 02.10.2015, 12) ning 9. septembril 2016 jõustunud maaeluministri määrusega (RT I, 06.09.2016, 4) seoses puu- ja köögiviljasektori ajutiste erakorraliste toetusmeetmete pikendamise ja komisjoni delegeeritud määrustega (EL) 2015/1369 ja (EL) 2016/921.

Alates põllumajandusministri 28. oktoobri 2014. a määruse nr 91 „Puu- ja köögiviljasektorile erakorralise abina antav toetus, toetuse taotlemise ning toetuse taotluse menetlemise kord“ jõustumisest on erakorralisi toetusmeetmeid rakendanud 11 erinevat põllumajandustootjat, kellele on liidu ajutist erakorralist finantsabi makstud kokku 79 466 eurot. Toetusmeetmetest on rakendatud porgandi, peakapsa, õuna ja mustika saagi koristamata jätmist.

2014. aastal jäeti saagi koristamata jätmise meetme raames koristamata arvestuslikult 955 tonni porgandit ja 290 tonni peakapsast, mille kohta liidu finantsabi oli kokku 41 753 eurot. Saagi koristamata jätmise meetmet rakendas kuus põllumajandustootjat ning liikmesriigile eraldatud 3000 tonni suurusest kogusest kasutati ära 41% (kokku 1245 tonni).

2015. aastal jäeti saagi koristamata jätmise meetme raames koristamata arvestuslikult 508 tonni porgandit, 130 tonni peakapsast, 9 tonni mustikaid ja 6 tonni õunu, mille kohta liidu finantsabi oli kokku 22 484 eurot. Saagi koristamata jätmise meetmet rakendas viis põllumajandustootjat ning liikmesriigile eraldatud 3000 tonni suurusest kogusest kasutati ära 22% (kokku 653 tonni).

2016. aastal jäeti saagi koristamata jätmise meetme raames koristamata arvestuslikult 396 tonni porgandit, mille kohta liidu finantsabi oli kokku 15 229 eurot. Saagi koristamata jätmise meetmet rakendas kolm põllumajandustootjat ning liikmesriigile eraldatud 3000 tonni suurusest kogusest kasutati ära 13% (kokku 396 tonni).

Võrreldes põllumajandusministri 28. oktoobri 2014. a määrusega nr 91 „Puu- ja köögiviljasektorile erakorralise abina antav toetus, toetuse taotlemise ning toetuse taotluse menetlemise kord“ antakse toetust köögiviljade ja puuviljade asemel ainult teatud puuviljade kohta ning toetusmeetmeid võib viia ellu 2000 tonni suuruse koguse täitumise kuupäevani.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega ei kaasne otseseid lisakulusid riigieelarve vahenditest. Puuviljasektori erakorralist toetust rahastatakse Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) eelarvest. Sildfinantseerimise vahendeid taotletakse vastavalt laekunud taotlustele.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati eelnõude infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, kes kooskõlastas eelnõu vaikimisi. Eelnõu esitati täiendavaks arvamuse avaldamiseks PRIA-le ja Põllumajandusametile, kellel ei olnud eelnõu kohta märkusi ega kommentaare.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler